

"Kracht en Stof" is de titel van het boek, waarmee eenmaal Büchner den nachtuil van den godsdienst wilde verpletteren. De klap is wel goed aangekomen... het boek is uit den hand geslagen en de bladeren zwerven nog hier en daar rond. Zoo nu en dan frommelt de een of andere intellectueel er nog wel een propje van, om dat op een evangeliseerenden broeder af te schieten. Ik ben gewoon zulk een aanval te pareeren door Büchner's stelling over te nemen. Er is ook niet anders dan Kracht en Stof: stof zijn wij en kracht is God!

Kracht en Stof daaraan denk ik ook bij het beginnen van dit artikel. Er doet zich namelijk zooveel stof aan mij voor — geen straatstof noch brandstof, maar bouwstof — dat de kracht mij ontbreekt die voldoende in één artikel te verwerken. En behalve dat, durf ik het evangelisatieboekje in onze Reformatie niet al te ruim te trekken. Er is meer copie en „De Reformatie” is geen speciaal evangelisatieblad, zooals „De Macedonier” uitsluitend Zendingstijdschrift is...

Juist. Daar ben ik meteen op mijn eerste agenda-punt. Nog deze maand zal in „Woord en Daad” een speciaal tijdschrift voor evangelisatie-vraagstukken verschijnen. Prof. van Nes uit Leiden, een warme heidenvriend, jodenvriend en volksvriend, is hoofdredacteur. Zoo het eerste no. daar toe aanleiding geeft, kom ik nog nader terug op deze periodiek, die voorloopig driemaandelijks zal verschijnen. Ik raad onze lezers aan een proefnummer aan te vragen. Het is een uitgave van het Centraal Comité voor Inwendige Zending...

Dus is het niet speciaal gereformeerd? Neen, al zullen wel gereformeerden medewerken. Waar dacht u aan: gereformeerden zijn op evangelisatiegebied jammerlijk achteraan. In sommige plaatsen schijnt men al eenige jaren aan het nadenken of en hoe het moet. Wat die berg nog eens baren zal? Als het maar geen mis is... Te lang denken heeft wel eens een ongedacht resultaat: „ik denk me suf” zeggen de menschen. Toe, broeders, als het op Kerstmis weer verkondigd wordt: „En zij kwamen met haast” (Lucas 2:16), dat wij dan navolgers zijn van de herders uit Bethleem. Zou het zoo erg zijn als bleek, dat wij in de haast onze das verkeerd gestrikt of een witte met een zwarte verwisseld hadden, als wij groote blijdschap te prediken hebben?

Wij maken niet uit liefhebberij critiek en daarom is het mij een genoegen hier te mogen wijzen op een stap vooruit, door de gereformeerde evangelisatie gedaan. Er is namelijk tot stand gekomen een Comité voor de uitgave van Gereformeerde Evangelisatielectuur, waarvan Ds J. Douma van Den Haag voorzitter en Ds J. A. Tazelaar uit Rotterdam secretaris is. Verder hebben de predikanten Ds B. A. Knoppers en Dr B. Wielenga van Amsterdam, Ds J. P. Tazelaar van Weesp, de uitgever J. H. Kok van Kampen, straatprediker L. van Elk van Den Haag en schrijver dezes in het comité zitting. Buiten hen om hebben 27 medewerkers zich bereid verklaard hun pen in dienst van dit werk te stellen. Spoedig kunnen de eerste pennevruchten geplukt worden. Vraagt u eens bij den uitgever volledig prospectus aan!

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XI.

Over het gebeurde in Utrecht bij de kerkvisitatie van 1868 was in couranten zooveel geartikeld en door loopend gerucht onder het kerkpubliek uitgestrooid, dat Dr Kuyper zich gedrongen voelde tot bepleiting in zijn vlugschrift, niet van wat uitgestrooid, maar van wat werkelijk geschied was.

De inhoud zijner brochure, boven onder nr 9 genoemd, bestaat uit deze 5 hoofdstukken:

- I. De Leugen in de Kerk.
- II. Wat is kerkvisitatie?
- III. De Synode en haar Reglement.
- IV. Wat Utrechts kerkeraad deed?
- V. Besluit.

De gang van het betoog was aldus: Eerst werd gewezen op het doodelijk gevaar, dat voor de kerk in haar verleugening bestond, en dus op den plicht, voor wie haar leven bestond, om dien leugenkanker uit te snijden. Door opensnijding van de wonde werd voorts de aanwezigheid van dat leugengif vooral in de kerkvisitatie geconstateerd, nadat vooraf physiologisch onderzoek was wat kerkvisitatie zijn moest in gezonden staat en daarna pathologisch, wat ze in de kranke Hervormde Kerk was geworden. Eindelijk werd als proeve van medicatie een verhaal gegeven van Utrechts poging om het voortkankeren van het bederf te stuiten.

De brochure verscheen einde Augustus 1868, en aanstonds bracht Dr Schwartz in een reeks Herautartikelen de verschillende hoofdstukken ter sprake, om aldus mede te werken aan de verspreiding van de daarin neergelegde denkbeelden. „Het kan zeer wel gebeuren”, zoo stelde hij voorop in De Heraut van 11 September, „dat ik hier

In de derde plaats iets over den arbeid onder de Rippere Jeugd. De nood dringt. Dit heeft men in Baarn ook begrepen, getuige bijgaand berichtje, dat ik uit „De Standaard” knipte.

In Baarn, het vriendelijk dorp in het zoo schoone Noordoekwartier van Utrecht gelegen, heeft men het ook aldus gevoeld.

Ingezien is daar, dat iets gedaan moest worden. Enkele broeders, speciaal belast met de Evangelisatie, vanwege den kerkeraad der Geref. Kerk hebben plannen ontworpen en uitgevoerd.

Met beperkte middelen is men er in geslaagd, een waardevolle inrichting tot stand te brengen. In het „Makelaarshuis” heeft men beslag gelegd op een gezellige kamer met een keuken.

De kamer is waardijk smaakvol aangekleed, over de tafeltjes kleurige kleedjes, tusschen van de verspreide lectuur een vaas met bloemen, in een woord 't heeft zoo niets van een kale zaal, maar geeft een echt huiselijke stemming.

Voor rijke verscheidenheid van lectuur is gezorgd, terwijl een menigte van spelen voorhanden zijn.

Daarnaast is geopend een Christelijke bibliotheek, met een aanvang van 500 boeken, waar reeds gedurende de eerste malen, dat uitgaand werd, druk gebruik van werd gemaakt.

Vanuit de keuken wordt tegen zeer lage prijs consumptie verstrekt, die Zondags gedurende de uren, dat dit „tehuis” open is gratis wordt verstrekt.

Het aantal bezoekers is niet gering en weldra zal men er dan ook iets op moeten vinden om meer ruimte beschikbaar te krijgen, lees- en speelkamer te splitsen.

We deelen een en ander uitvoerig mede, omdat ieder overtuigd zijn zal van de betekenis van dit op eenvoudige wijze geschooid werk en ook andere plaatsen Baarn's voorbeeld zouden kunnen volgen.

Ook in Baarn weet men wel, dat dit slechts een begin is, doch men heeft terecht ingezien, dat het met praten niet te doen is en er iets voor onze jeugd gedaan moet worden.

Den ijverigen secretaris van onze kiesvereniging, wiens hand ook in dit werk merkbaar is, wenschen we toe, dat deze poging ten volle mag slagen.

Nu ik toch revue houd, noteer ik dankbaar den aanvang met het werk der straatprediking in Zwolle, waar Dr Bouma met een zangkoor predikend de stad is doorgegaan. Ook uit Groningen en uit de Zaanstreek komen goede berichten over dit werk. Het oude jaar luidt hoopvol uit. En dit brengt mij de regels uit een evangelisatielied in de gedachte:

Houdt maar moed
Alles wordt nog goed.

God gedankt en moed gegrepen!

N. B.

ONDERWIJS EN OPVOEDING.

Het Christelijk element in de praktijk van ons middelbaar onderwijs.

IV.

De ideaal-leeraar heeft liefde voor zijn leerlingen. Ze zijn hem niet de objecten van zijn werk: ze zijn het meewerkend voorwerp. Hij weet, dat zij

en daar van Dr Kuyper zal moeten verschillen; dit neemt echter niet weg, dat ik in den grond der zaak met hem vereenigd ben; juist zoo als ik niet altijd met zijn stijl ingenomen ben, al billijk ik van ganser harte wat hij zegt.

In hetzelfde Herautnummer oordeelde de oude Dr Capadose, dat dit hoogst belangrijke boek zijn reeds lang gekoesterde en ook openbaar gemaakte zienswijze aangaande den treurigen toestand der zich noemende Gereformeerde Kerk, op een zeer krachtige en onwederlegbare wijze was komen bevestigen, waar hij in de voorrede van zijn: Of scheiden of scheiding, had geschreven: „de toestand des schijns, di der leugen moet ophouden, waar men de waarheid in alles wenschte te volgen.” Dit schreef Capadose in 1866, „en ziet nu”, zoo roept hij dankbaar uit, „in 1868 de levendige, krachtige, van diepe smart-wekkende waarheid getuigende en tintelende woorden in de eerste dertig pagina's, door de zoo wel besneden pen van Dr Kuyper in zijn boek ter neer geschreven, en wel onder het hoofd of opschrift van: de leugen in de kerk. Zie hoe die bekwaame hand met het scalpel gewapend, niet hier en daar eenige afwijking van waarheid in het lichaam van die kerk aanwijst, maar een bederf door alle spieren en aderen en zenuwen, ja tot het merg toe doordringende, als oorzaak van de tegenwoordige doodsgestalte opgeeft, namelijk de leugen.”

De oude Barger besprak de brochure in De Vereeniging, d. XXIII, blz. 242—248, en eindigde zijn artikel met de bede: „Broeders, leden van het Classikaal en Provinciaal bestuur, in wier vergaderingen ik vroeger zitting had, vergunt mij u toe te roepen: „Handelt zachtkens in dezen! Laat u niet gebruiken tot werktuigen van willekeur en geweld. Sprekt in het uiterste geval tot de Synode ook uw „non possumus” uit, en bidden wij met Kuyper over onze diepgeschokte kerk het:

er niet zijn om hem, maar hij om hen. Hij heeft liefde voor allen, niet alleen voor den vriendelijke, en ijerige, maar ook voor den bitse, voor den luie, voor den rumoerige, voor den domme, ja vooral voor den domme. Hij trekt den een niet voor boven den ander, maar behandelt ze gelijk. Hij helpt hen: den domme om hem iets bij te brengen, den bitse om hem een vriendelijk woord te ontkloppen, den luie om aan 't werk te komen. Hij houdt van hen als zijn jongere vrienden en verdraagt ze. Dat wil niet zeggen, dat hij ze niet straft, door een blik of een woord of wel eens nog erger. Maar hij straft ze in liefde en niet in toorn. En hij geeft ze hun vergripen niet na, maar vergeeft ze. Hij heeft hen lief: dus begrijpt hij ze. Hij kan zich verplaatsen in de sfeer van hun jaren en kan van hun standpunt uit de dingen bekijken en helpt hen alles in het juiste licht te zien. Het is hem geen loondienst, maar een liefdedienst. Aan loon denkt hij slechts op gezette tijden.

De ideaal-leeraar is in alles waar tegenover zijn leerlingen. Hij is niet een andere in de klas en daarbuiten. Hij trekt geen mom aan bij het binnentreden. Hij trekt nooit een mom aan. Zooals hij de dingen bezielt, openbaart hij zich ook. Als hij iets niet weet, dat hem gevraagd wordt, draait hij er niet om heen, maar zegt: „ik weet het niet”. Trouwens, anders snapt de jongen het toch wel en hoekt het op 's leeraars debetzijde. Nu waardeert de jongen hem en acht hem er om, n.l. als het niet te vaak voorkomt. Hij is waar, want zijn woorden zijn in overeenstemming met zijn daden. Hij is een Christen en een enkele maal spreekt hij opzettelijk van zijn geloof en de jongens voelen iets van de waardij van zulk een Christendom, omdat ze weten, dat 't waar is, want ze zien zijn daden en toetsen die aan zijn woorden. Hij verfoeit huichelarij, vooral die van zijn leerlingen en hij neemt ze alleen en wijst ze terecht.

De ideaal-leeraar is rechtvaardig. Zijn leerlingen zijn hem allen gelijk. Hij heeft niet zijn onverkorenen, die hij voortrekt, en vooral pousseert hij niet den eenen leerling ten koste van den anderen. Hij geeft een juist cijfer en taxeert naar vasten, zij het al niet machinalen maatstaf. Er zit lijn in zijn berekening, lijn, die de jongens begrijpen: want ze rekenen hem gaarne na en niets grieft hen meer dan wanneer ze hun cijfer willekeurig wanen.

De ideaal-leeraar is vergevensgezind. Hij weet hoeveel hem zelf vergeven moet worden en begrijpt den zwakke, die misdreven en vergeving van noode heeft. Hij straft dan ook niet altijd als 't pas zou geven, maar weet dat kwijtschelding vaak dieper indruk maakt. Hij heeft een groote mate van zelf-beheersching en oefent zich dagelijks daarin, omdat hij daartoe gelegenheid heeft als niemand anders. Hij wordt niet moedelooz, als hij geen succes heeft en als 'them is, of hij water naar de zee draagt. Soms blijkt wat hij voor de zee aanzag een vijver te zijn en de peilschaal wijst stijging. Hij wordt niet overmoedig, als hij een bijzonder succes heeft met een jongen, maar denkt: „de jongen ontpopt zich”. Hij denkt niet, dat hij 't alleen weet, maar leert ook nog wel eens wat van een leerling. Zelfs zegt hij dat dan en de jongen acht hem er des te meer om. Soms geeft de leerling hem onbewust een lesje en hij zegt het niet, maar is er even dankbaar voor.

„Kyrie Eleyson, Heere, ontferm u!” (Vergelijk hierbij De Heraut, 30 Oct. 1868, blz. 698).

Dr Bronsveld schreef in zijn Octoberkroniek der Stemmen voor Waarheid en Vrede, 1868: „Gold het hier eene recensie te leveren, wij zouden voor alle dingen onze hulde brengen aan den stijl van Dr Kuyper, maar wij geven hier geen recensie... Toch wilden wij, al was het in het voorbijgaan, betuigen, dat de fraaiheid van zijn taal en stijl ons getroffen heeft.” Doch dan ter zake komende, oordeelt deze kroniekschrijver, dat de daad van den Utrechtschen kerkeraad, van Dr Kuyper, zijn goedkeuring niet kan wegdragen. „Is het konsekwent, is het wijs zoo op eenmaal, zoo op één punt, zoo geheel alleen, een daad van verzet te plegen, die door de kerkelijke besturen niet stilzwijgend voorbijgegaan kan worden. Wat toch zullen de gevolgen zijn? De kerkeraad van Utrecht zal worden gestraft, en niet onwaarschijnlijk is het, dat Dr Kuyper zal worden geschorst. En wat dan?... Wat zal onze kerk, wat zal de goede zaak er door winnen, indien Dr Kuyper ontzet wordt van zijn ambt? Ik geloof, dat dit zeer weinig zou zijn. Daarom hopen en bidden wij, dat de zoo hoog geschatte Broeder er nog toe zal kunnen besluiten om terug te komen van zijn verzet tegen een bestuur, welks wettigheid wij dienen te erkennen.” (Zie verder dezen jaargang der Stemmen, blz. 1032 en 1078).

Tegenover Dr Bronsveld, die beweerde, dat de kerkeraad van Utrecht gekomen was „in een staat van rebellie”, hield Groen van Prinsterer, Bijdragen voor Kerkgemeentelijk Overleg, IV, blz. 50, staande, dat integendeel de kerkeraad opkwam tegen een Synode, „die zelve tegen art. 11 rebelleert, en op velelei wijs, en ook omdat ze, door het comediespel van haar kerkvisitatie, met de belijdenis, sedert een reeks van jaren, den spot drijft.”